

Said Nursî üzerine Emrah Cilasun ile Röportaj

Posted on 15/06/2015

Patika Kitap: Said Nursî genel olarak İslami kesimlerin önem verdiği bir karakter. Sizi Said Nursî hakkında kapsamlı bir araştırma yapmaya iten sebep nedir?

Emrah CİLASUN: Türkiye’de, cumhuriyetin kuruluşundan beri bildiğimiz resmi devlet ideolojisi, yani devletin paradigması olan Kemalizm artık miadını doldurdu. Türkiye’nin komprador kapitalistlerinin ve bürokrasisinin derdine artık Kemalizm derman olamıyor. Son yıllarda Türkiye kapitalizmi, halkın değil kendi çıkarları doğrultusunda elde ettiği “ilerleme” ve “büyüme”nin gereği yeni paradigmaya, yeni bir resmi ideolojiye ihtiyaç duymakta olduğunu bangır bangır bağırılmaktadır. Toplumun bütün kesimlerinde şu veya bu şekilde bu mevzuyu dolaylı ya da dolaysız tartışılmaktadır. Her sömürücü sınıf böylesi durumlarda dönüp, “şanlı” tarihlerinin, aksesuarlarını, kostümlerini ve de en önemlisi figürlerini, küf tutmuş sandıklardan çıkartmaya başlar. Eh Türkiye’nin sömürücülerinin dünyadaki hem cinslerinden eksik kalır ne yanları var ki? İşte bu figürlerden biri de sandıktan şimdi devlet eliyle çıkartılan Said Nursî’dir. Türkiye’nin kompradorları, 21. yüzyılda emperyal “muhteşem Osmanlı” hayalleri mi kuruyorlar? Sandıklarını karıştırdıklarında, o hayalleri Nursî’den daha iyi okşayacak birinin olmadığını görüyorlar. Bütün bir İslam coğrafyasını peşlerine mi takmak istiyorlar? Sandıklarından Nursî’nin bu konuya dair azımsanmayacak ölçüde yazdıklarını çıkartıp, yeniden keşfedip, basmaya başlıyorlar. Türkiye’de tarikatlar içerisinde açık ara birinci durumda olan ama bir dizi fraksiyonlara bölünmüş durumdaki Nurculuk tarikatının kurucusu Said Nursî’yi araştırmaya koyulmanın birinci ve esas nedeni budur.

Patika Kitap: Araştırmanızı diğer Said Nursî hakkında yazılmış eserlerden-biyografilerden ayıran özellik nedir?

Emrah CİLASUN: Nursî'yi kapsamlı araştırmamın ikinci nedenin cevabı ise bu sorunuzda saklıdır. Bugüne değin Nursî hakkında yazılmış eserleri esasen iki gruba ayırmak mümkündür. Birinci gruptaki eserler, eski resmi ideolojinin (Kemalizm'in) penceresinden bakılıp yazılmış olunan eserlerdir. Bu Kemalist eserlerin ortak özelliği, Nursî'ye karşı İslam savunusuna girişmesidir. Keza bu eserlerin bir diğer özelliği de hasmını (Nursî'yi), onun mensubu olduğu Kürt milli kimliği üzerinden aşağılamasıdır. Diğer gruptaki eserler ise esasen Nurcu ve çok az sayıda da İslamcı diğer yazarlar tarafından yazılmış eserlerdir. Bu eserlerin kahir ekseriyeti, akıllara durgunluk verecek derecede bir Said Nursî efsanesi

yaratmışlardır. Öte yandan tali olmakla birlikte, Vahabi İslamcılar, liberaller ve yeni yeni kendi resmi tarihini oluşturmakla meşgul olan ezilen ulusun milliyetçi kalemleri de Nursî hakkında son yıllarda eserler kaleme almışlardır. Sürpriz olma özelliğini yitirmeden belirteyim. Ben kitapta bütün bu farklı Nursî okumalarını aktarmakla kalmadım aynı zamanda bunların arasındaki, siyasi, ideolojik ve felsefi özdeşliği de göstermeye çalıştım. Benim yaptığım Nursî okumasının temel özelliği, "cemevi sosyalizmi"yle değil gerçek Marksist zaviyeden oluşudur ve bu Türkiye'de ilktir. Paris'te yaşayan akademisyen bir dostumun gözlemine aktaracak olursam bu çalışma, "Bitlis ve Sason olayları, Menemen hadisesi ve 60'lar Türkiye'si'ne ilişkin yeni şeyler söylemektedir." Velhasıl sizin anlayacağınız, Nursî'nin yabancı arşiv belgelerine dayanarak 90 yıllık hayatını yazmak bir komüniste "nasip" olmuştur.

Patika Kitap: Araştırmanızda ilk kez okurla buluşturulan belgeler tam olarak neyi ispatlıyor?

Emrah CİLASUN: Birincisi, dört sene boyunca Alman, Fransız, İngiliz ve Rus devlet arşivlerinde yaptığım araştırma sonucu bulgular ve belgeler -hangi siyasi görüşten olursa olsun- Türkiye'de siyaseti, kainatı, doğada ve toplumda olan her şeyi, diyalektik-tarihsel

materyalizmle değil de, komplo, akıllı tasarım ve bir üst akılla açıklamayı pek seven herkesi ters köşeye yatıracak, ezber bozacak bilgiler ihtiva ediyor. Müsadenizle hepsini değil ama belgelerden üç örneği burada sizinle paylaşmak istiyorum. Mesela bir İngiliz belgesi, 1900'lerin başından 1950'ye kadar İngiliz "düşmanı" olan Nursî'ye, İngilizlerin nasıl "mağdur" gözüyle baktıklarını ispat ediyor. Bir diğer İngiliz belgesi ise, Nursî ve yandaşlarının "komünist" diye adlandırdıkları CHP yönetimini, İngilterenin nasıl kendi "dostu" olarak gördüğünü (Nurcuların "kızıl komünist" diye tanımladıkları bir CHP'li bakanın, meğerse İngilizlerin düzenli enformantı olduğunu) ispat ediyor. Başka bir İngiliz belgesi ise, DP hükümetinin, Pakistan'la birlikte "pan-İslamcı" bir görünüm vermeye neden pek yanaşmadığını gösteriyor. Özetin özeti, kitapta okuyacağınız yabancı arşiv belgeleri, emperyalist ülkelerle, Türkiye'nin hakim sınıflarının arasındaki münasebetin düz bir çizgi izlemediğini, çelişkili bir birlik ihtiva ettiğini, bunun itici gücünün ise "anarşik" olduğunu ispat ediyor.

Patika Kitap: Değişik politik kesimleri Said Nursî'ye yaklaşımları bağlamında eleştirmişsiniz. Nursî'ye yaklaşım meselesini günümüz siyasetiyle nasıl ilişkilendiriyorsunuz?

Emrah CİLASUN: Türkiye'de siyaset sahnesi, yukarıda yeni paradigmaya ilişkin söylediklerim göz önünde bulundurulacak olunursa, sağ ve sol aktörleriyle birlikte din üzerinden yeniden dizayn ediliyor. Taraflar ise haliyle birbirlerini, baskı ve sömürü aygıtının bir üst yapı kurumu olan din üzerinden altetmeye çalışıyorlar. Nursî burada son derece kullanışlı bir mevzu haline geliyor. Emperyal "muhteşem Osmanlı" hayelleri gören devlet ricali, Nursî'ye methiyeler diziyor. Kürt milli meselesini bir pazarlık konusu edenler, "Eşme ruhundan" bahsederek hakim sınıfların o hayellerini daha da besliyorlar. Üstüne üstlük, "Türk'e kılıç çekilmez" diyen Nursî üzerinde anlaşmayı öneriyorlar. Aynı derecede miadı dolmuş eski paradigmanın sözcüleri ise Nursî'ye vurarak, bu her iki kesim ile aralarında akılları sıra bir ayrışım çizigisi çektiklerini sanıyorlar. Halbu ki, kendilerine rehber edindikleri Kemalizm -kitapta da ispat ettiğim gibi- Nursî'yi aratmayacak denli dinin ipine sarılmıştı. Nursî'de Kemalizm'i aratmayacak denli, Türk hakim şovenizmine "sadıktı".

Sonuçta her ikisi de birbirleriyle hakikaten boğuşuyor, aynı zamanda da birbirlerini besliyorlardı. Her ikisi de birbirinin aynadaki aksi cemaliydi.

Patika Kitap: Türkiye’de bitmeyen tartışmalardan biri ve bugün de seçimler vesilesiyle sıkça gündeme gelen tartışmalardan biri de Diyanet İşleri Başkanlığı ve laiklik meselesi. Kitapta bu konuda yürütülen tartışmaların tarihteki köklerini de görebiliyoruz. Nursî’nin bu tartışma bağlamındaki önemi nedir?

Emrah CİLASUN: Türkiye’deki laikliğin lafta laiklik olduğunu, kör solucan dahi biliyor. Diyanet İşleri, personeliyle ve bütçesiyle neredeyse NATO’nun ikinci büyük gücü Türk Silahlı Kuvvetleri kadar. Osmanlı ulemasının yerini Cumhuriyet’te Diyanet aldı. Her halde “devrim” dedikleri bu olsa gerek. Şimdi siyaset sahnesinin sağ ve sol aktörleri birbirleriyle, “diyaneti ‘Sünni ağırlıklı başkanlık’ mı yoksa ‘bütün dinlere mesafeli bakanlık’ mı yapalım” yarışı içerisindedir. Anlaşılan yeni bir “devrim”le meşguller! Şaka bir yana, bir üst yapı kurumu olan din ve tabii ki konumuz olan diyanet, bütün bir toplumu sevk ve idare etmede önemli bir işleve sahip devlet kurumlarından birisi. Başta kadınların bu ülkede yaşadıkları kanlı gerçek olmak üzere, bilimden sanata, edebiyattan eğitime kadar, aklın özgürleştirilmemesini salık veren din ideolojisinde bu kurumun dahli vardır. Görüyorsunuz. Yürütülen münakaşa bu değil. Marx’ın tabiriyle, her dört senede bir kendilerini ezecek olanları seçmeye giden ezilenlere önerilen adeta şu: “Sömürünüzün devamını nasıl istersiniz? Başkanlıkla mı yoksa bakanlıkla mı?” Nursî, Cumhuriyet’in kurulmasının ardından 50 sene boyunca gözünü mütemediyen bu kuruma dikti. Kaleme aldığı eserlerini bu kurum üzerinden bastırmaya ve dağıtırmaya çalıştı. Yaşarken gerçekleştirmediği bu hayalini, siyasi ve ideolojik konjonktür gereği, 2014’te hükümet gerçekleştirdi. Diyanet, Nursî’nin eserlerini yayınlamaya ve dağıtmaya başladı. Böylece -bir Nurcu yazarın deyimiyle söyleyecek olursak, “Nurculuk devletleşti”. Artık, Nursî’nin eserlerini gelecekte Diyanet İşleri Başkanlığı mı yoksa “Bakanlığı” mı yayınlamaya devam eder ve dağıtır? Eh, orası üzerinde durulmayacak bir teferruat.

Kaynak: patikakitap.com.tr